

УДК 338.94

Ющишина Л.О., к.е.н., доцент

Градова О.В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЛІЗИНГ ЯК ОКРЕМИЙ ВИД ФІНАНСУВАННЯ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості застосування лізингу для інвестування економіки України. Запропоновано заходи, спрямовані на удосконалення нормативно-правової бази лізингу з метою його активізації.

Ключові слова: лізинг, інвестиції, законодавство.

Yuschyshyna L.O., Gradova O.V.

LEASING AS A SEPARATE TYPE OF FINANCING REAL INVESTMENTS COMPANIES IN UKRAINE

In the article the features of leasing for economy in Ukraine investing are considered. The measures intended on legislative base improvement with the aim of its activation are proposed.

Key words: leasing, investment, legislation.

Ющишина Л.О., Градова Е.В.

ЛИЗИНГ КАК ОТДЕЛЬНЫЙ ВИД ФИНАНСИРОВАНИЯ РЕАЛЬНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ПРЕДПРИЯТИЯ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены особенности применения лизинга для инвестирования экономики Украины. Предложены меры, направленные на совершенствование нормативно-правовой базы лизинга с целью его активизации.

Ключевые слова: лизинг, инвестиции, законодательство.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Трансформація економіки України є складним і багатогранним процесом, пов'язаним зі зміною форм фінансових відносин з однієї сторони та необхідністю вдосконалення інноваційних сфер розвитку підприємства.

Одним зі способів комплексного розв'язання проблем фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств, що набувають особливу актуальність в умовах дефіциту фінансових ресурсів, поширення світової фінансової кризи та прискорення розвитку нових технологій, є лізинг.

Фінансовий лізинг, як один із видів інвестування, являє собою ефективний механізм оновлення виробничих фондів підприємств основних галузей економіки без великих капітальних витрат.

Важливість запровадження зазначеного методу для масштабного технічного переозброєння виробництва обумовило увагу до лізингу вітчизняних і зарубіжних дослідників, які вважають фінансовий лізинг ефективним способом формування інвестиційних ресурсів для здійснення підприємницької діяльності [6; 7; 9]. Фахівці з лізингового бізнесу стверджують «що рівень фізичного (приблизно 50–70%) і морального (80–90%) зносу виробничих потужностей вітчизняних підприємств не дозволить Україні в найближчому майбутньому конкурувати на світовому ринку» [7; 5]. Одним із шляхів подолання даної негативної тенденції є активізація всіх учасників лізингового процесу на фінансовому ринку.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Використання лізингу у багатьох європейських країнах привернуло увагу і вітчизняних вчених. В дослідження теоретичних та практичних аспектів становлення лізингових відносин значний вклад зробили Н.Адамов [1], Ю.Бабак [2], Ю.Гринчук [3], А.Пересада [6], А.Поддєрьогін [7], А.Турило [8] та багато інших дослідників. Проте проблема застосування лізингу на підприємствах залишається малодослідженою.

Цілі статті. Метою дослідження є наукове обґрунтування необхідності використання лізингових відносин в Україні та розроблення практичних рекомендацій щодо вирішення проблем їх використання з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досвід багатьох країн засвідчив, що лізинг є унікальним фінансовим інструментом постійного оновлення матеріально-технічної бази багатьох виробництв. Для України, яка гостро відчуває потребу в оновленні основних фондів в усіх галузях економіки, необхідність розвитку ринку лізингових послуг є особливо актуальною.

Поняття «лізинг» прийшло з Заходу, де воно існує вже понад 100 років, і є досить новим для України, тому що не існує єдиного підходу до розуміння поняття «лізинг», через що породжується багато дискусій.

Відповідно до законодавства України лізинг – це підприємницька діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоотримувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з

лізингоотримувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоотримувачем періодичних лізингових платежів [4].

У більш простому розумінні лізинг – це комплекс відносин щодо передачі лізингодавцем у тимчасове користування лізингоодержувачу майна за встановлену періодичну плату. Лізингоодержувач сплачує періодичні платежі та користується обладнанням протягом усього терміна дії договору лізингу (на умовах поетапних виплат). Це дозволяє підприємству – лізингоодержувачу за рахунок зовнішнього довгострокового інвестування поновлювати свої фонди без залучення позикових коштів та відволікання значних сум обігових коштів. Як правило, лізингові платежі погашаються за рахунок використання техніки чи обладнання, придбаних у лізинг.

Пріоритетні напрямки використання лізингу в Україні включають:

- величезний агропромисловий комплекс;
- високотехнологічні наукомісткі галузі: машинобудування, металургію, нафтогазовий комплекс, енергозберігаючі технології;
- розвиток харчової промисловості і виробництво товарів народного споживання;
- широка сфера розвитку малого бізнесу в регіонах.

Предметом лізингу може бути будь-яке рухоме і нерухоме майно (неспоживча річ), яке відповідно до законодавства відноситься до основних фондів підприємства та використовується у підприємницьких цілях [4]. Наприклад, транспортні засоби, промислове обладнання та техніка, високотехнологічне обладнання.

Передусім розглянемо основні напрямки розвитку фінансового лізингу в Україні (рис. 1), причини, що стримують цей розвиток, та ті переваги, які мають особливе значення для розвитку інвестиційної діяльності в Україні (рис. 2).

Проте основний напрямок розвитку лізингу як нового виду підприємницької діяльності, пов'язаної з передачею майна на умовах оренди, відомий ще як феномен інноваційних відносин. Його визначають як, специфічну, додаткову систему перспективного фінансування, в якій задіяні орендні відносини, відносини кредитного фінансування під заставу, відносини за борговими зобов'язаннями та ін. [11].

Інноваційний лізинг може бути визначений як спосіб інвестування, що забезпечує інноваційну діяльність або просування інноваційного продукту на ринок. У цьому випадку мова йде про традиційну форму лізингу, раніше відому в практиці, але володіє дещо іншими рисами, завдяки інноваційності реалізованого за допомогою лізингу продукту або діяльності. Таким чином, лізинг в даному випадку несе на собі ознаку

інновацій, і тому, розглядаючи його як нетрадиційний спосіб фінансово-кредитного забезпечення інноваційної діяльності, його можна визначити як «інноваційний лізинг». Дана форма інноваційного лізингу з'являється на ринку лізингових послуг в момент появи самого інноваційного продукту. Поява даної форми інноваційного лізингу обумовлена тим, що реалізація інноваційного продукту за допомогою лізингу найчастіше пов'язана з високим рівнем ризику використання капіталу в таких операціях, який відносять до венчурного. У зв'язку з цим капітал лізингових проектів потребує хеджування через недостатнє забезпечення лізингової угоди з боку підприємства.

Широке застосування лізингу, так і нової його форми, можна отримати завдяки вигодам, які він надає всім учасникам лізингової угоди. Переваги використання лізингу:

- інвестиції у формі майна знижують ризик неповернення коштів, оскільки за лізингодавцем зберігається право власності на передане майно;
- не відволікається з обороту значна сума коштів, обмежуючись лише невеликими витратами на внесення завдатку;
- зручність та менші витрати на виконання лізингової угоди, ніж оформлення банківського кредиту;
- розроблений гнучкий графік з можливістю регулювання суми завдатку і регулярних платежів, а також періодичності виплат залежно від особливостей господарської діяльності і очікуваних надходжень
- наявні амортизаційні та податкові пільги (прискорена амортизація дозволяє зменшити оподаткований прибуток);
- для виробника майна лізинг є додатковою можливістю збуту своєї продукції;
- можливе використання нової дорогої техніки, прогресивних технологій без значних капітальних витрат;
- підвищується ліквідність підприємств – лізингоодержувачів і як наслідок – здатність своєчасно розраховуватися з боргами;
- лізингоодержувач отримує від лізингодавця додаткові послуги: юридичні, інформаційні, консультаційні.

Виходячи з викладеного, можна припустити, що в лізингових стосунках закладений величезний потенціал розвитку взаємовигідних підприємницьких відносин для всіх суб'єктів регіональної економіки і, як наслідок, надійніші платежі до бюджетів всіх рівнів з одночасною модернізацією інфраструктури всієї соціально-економічної системи регіону

Але, не зважаючи на те, що лізингова діяльність зведена до простих орендних відносин, купівлі-продажу та виплат, проте, затиснута рамками обтяжливого для діяльності лізингових компаній законодавства.

Причини, що стримують розвиток лізингової діяльності в Україні:

- необґрунтовані обмеження по термінах лізингу;
- непогодженість окремих положень з оподаткування лізингових операцій з відповідними законами про оподаткування, що приводить до вирішення спорів у судовому порядку;
- обмеження щодо роботи з фізичними особами, котрі не є суб'єктами підприємницької діяльності;
- відсутність можливості передачі об'єктів лізингу в сублізинг, хоча у світі така практика дуже поширена;
- обмежені можливості із залучення ресурсів від юридичних і фізичних осіб для забезпечення лізингових операцій.

Лізинг повинен стати ефективним засобом інтенсивного розвитку економіки України, забезпечуючи конкурентоздатність вітчизняної продукції на світовому ринку. Крім того, для розвитку інноваційного лізингу необхідно внести певні зміни в законодавчо-правову базу. Для усунення наявних правових колізій в законодавство, що стосується лізингу необхідно включити норму про те, що термін, на який укладено договір лізингу, повинен бути рівний терміна повної амортизації предмета лізингу. В цьому випадку будуть виключені протиріччя між податковими та бухгалтерськими нормами.

Для подальшого успішного розвитку лізингового бізнесу в Україні необхідно здійснити такі етапи:

- розробити та здійснити систему організаційно-економічних заходів щодо стимулювання та державної підтримки розвитку лізингу в Україні;
- у пріоритетному порядку продовжувати роботу щодо вдосконалення законодавчо-нормативної бази лізингу;
- створити економічні умови щодо розвитку ефективного інвестиційного ринку, де поєднуюватимуться інвестиції з інноваціями завдяки вибору найбільш прогресивних проєктів;
- з огляду на ефективність лізингу як інструменту інвестиційної політики, доцільно запровадити окрему статистичну звітність з лізингу.

Після реалізації цих кроків, на нашу думку, буде досягнута більша ефективність лізингового механізму. Наступні удосконалення будуть впливати із проблем від подальшого розвитку лізингових відносин в Україні.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що на даному етапі розвитку Україна є постачальником сировини для розвинутих країн світу, тому одним із першочергових завдань економічної політики держави повинен бути вихід України на високий рівень технологічного розвитку. Для цього необхідні технологічні інвестиції, які можна отримати за допомогою фінансового лізингу.

Для підтвердження інвестиційного характеру лізингових операцій в законодавстві слід відобразити дві його функції: інвестування вкладень в лізинг у формі основних засобів в економіку лізингоодержувача; відшкодування понесених витрат на придбання предмета лізингу.

Запропоновані заходи з оптимізації правових основ реалізації лізингових операцій дадуть змогу підготувати якісну базу для подальшої активізації лізингової діяльності на державному і регіональному рівнях.

1. Адамов Н. А. Лізинг / Н.А.Адамов, А.А.Тілов. – СПб.: Питер, 2005. – 128 с.
2. Бабак Ю. Н. Повышение роли лизинга в техническом обеспечении сельскохозяйственных предприятий / Ю.Н.Бабак // 36. наук. Пр. Луганського національного аграрного університету; за ред. В.Г.Ткаченко. – Луганск: Елтон-2, 2008. – № 85. – С. 179–186.
3. Гринчук Ю. С. Економічна природа та сутність лізингу в аграрному секторі економіки України / Ю. С. Гринчук // Агроінком. – 2005. – № 7. – С. 35–40.
4. Закон України №»Про лізинг».
5. Капроні Р., Кисіль С. Лізинг в Україні: Посібн. // Проект з розвитку лізингу в Україні / Р.Капроні, С.Кисіль, Н.Рязанова, Д.Василенко // МФК. – К., 2001. – 142 с.
6. Пересада А. А. Інвестиційне кредитування: навч. посібн. / А.А.Пересада, Т.В.Майорова. – К.: КНЕУ, 2002. – 271с.
7. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручн. / А.М.Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк. – К.: КНЕУ, 2007. – 546 с.
8. Турило А. М. Оцінка ефективності інноваційного лізингу / А.М.Турило, Т.А.Черемисова // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 44–48.
9. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Текст] : стат. зб. / держ. служба статистики України. – К.: Інформ.-вид. центр Держстату України, 2011. – 282 с.
10. Мержа С. І. Інноваційна діяльність у промисловості: сучасний стан та напрямки активізації в Україні / С.І.Мержа // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №9. – С. 155–159.
11. Башкатова С.В. Лізингове фінансування інноваційної діяльності в Україні / С.В.Башкатова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 6. – С. 67–71.